

Asia: Lausunto hallituksen esitysluonnoksesta tietoyhteiskuntakaareksi (LVM/1353/03/2011)

KESKEISET HUOMIOT

- siirtovelvoite tulisi rajata koskemaan ainoastaan Yleisradio Oy:n kanavia
- EU:n yleispalveludirektiivi edellyttää siirtovelvoitteiden säännöllisin väliajoin tapahtuvaa tarkastelua. Tämän vuoksi siirtovelvoitesääntelyn määräaikaaisuudesta ei tule luopua vaan säännöllinen tarkastelu tulee tehdä jatkossakin lain tasolla.
- siirtovelvoite on tekijänoikeuslain 25 i §:n vuoksi rajoitus tekijöiden perustuslain turvaamaan omaisuuden suojaan, jota ei kuitenkaan ole käsitelty luonnoksessa
- voimassaolevan viestintämarkkinalain 134 §:n perusteluissa todetaan nimenomaisesti, ettei siirtovelvoitteelle kaupallisten kanavien osalta ole enää todennäköisesti tarvetta vuoden 2016 jälkeen. Siirtovelvoitteen tarpeettomuus on ollut esillä VML 134 §:n perusteluissa jo vuonna 2007.
- EU-tuomioistuimen 3.3.2011 antama tuomio edellyttää, että siirtovelvoite on rajattava koskemaan tiukasti vain niitä televisiokanavia, joiden **kokonaisuohjelman** sisällöllä voidaan saavuttaa yleisen edun mukainen tavoite

LAUSUNTO

Kiitämme Liikenne- ja viestintäministeriötä lausuntopyynnöstä.

Taustaa

Otamme lausunnossamme kantaa hallituksen esitysluonnokseen tietoyhteiskuntakaareksi siltä osin kuin se koskee siirtovelvoitetta.

On tärkeää havaita, että siirtovelvoitesääntely kytkeytyy tekijänoikeuslain 25 i §:n säännökseen ja vaikuttaa näin samalla tekijöiden omaisuuden suojaan. Siirtovelvoitteen osalta tekijänoikeuslakiin on säädetty täysrajoitus, jonka tekijänoikeusdirektiivien mukaisuutta EU komissio parhaillaan selvittää. Koska tekijänoikeuslain 25 i §:n nojalla tekijänoikeudenhaltijat eivät saa lainkaan korvausta siirtovelvoitteen piiriin kuuluvien tv-kanavien edelleen lähettämistä, siirtovelvoitteen laajuus määrittää samalla tekijänoikeuden kavennuksen tältä osin. Tästä syystä siirtovelvoite tulee pitää mahdollisimman suppeana.

Siirtovelvoite perustuu yleispalveludirektiiviin (31 artikla) ja velvoitteen asettamisessa tulee yhtäältä huomioida yleispalveludirektiivin edellytykset sekä toisaalta sen kytkentä tekijöiden omaisuuden suojaan.

Siirtovelvoitesääntelyn määräaikainen tarkastelu

Tietoyhteiskuntaariluonnoksessa esitetään, että siirtovelvoitesääntelyn määräaikaaisuudesta ja siitä seuraavasta säännöllisestä tarkastelemisesta lain tasolla luovuttaisiin. Ottaen huomioon, että siirtovelvoitesääntelyllä on tekijänoikeuslain kautta

vaikutuksia suoraan tekijöiden perustuslain turvaamaan omaisuudensuojaan, ei ehdotettu siirtovelvoitesääntelyn määräaikaaisuudesta ja siitä seuraavasta lain tasoisesta tarkastelusta luopuminen ole mahdollista. Tekijänoikeudenhaltijan perustuslain mukaiseen omaisuudensuojaan vaikuttavia päätöksiä ei voida tehdä muuten kuin lain tasolla.

Tietoyhteiskuntakaaren lainsäätämisyjärjestystä ja perustuslain mukaisuutta käsittelevässä kohdassa 3.1 "Omaisuuden suoja" on kokonaan jätetty arvioimatta esityksen vaikutukset tekijänoikeudenhaltijan omaisuuden suojaan. Tältä osin esitys on tekijänoikeudenhaltijoiden perusoikeusarvioinnin osalta puutteellinen. Arviointi tulee tehdä, jotta esityksen vaikutuksia eri osapuolten omaisuudensuojaan nykyisissä olosuhteissa voitaisiin tasapainoisesti arvioida.

EU:n yleispalveludirektiivi (31 artikla) edellyttää siirtovelvoitteiden säännöllisin väliajoin tapahtuvaa tarkastelua, minkä vuoksi siirtovelvoitteen määräaikaisesta tarkastelusta lain tasolla ei tule luopua.

Yleisen edun televisiotoimintaan ohjelmistotoimiluvan saaneiden televisiokanavien tulee täyttää yleisen edun edellytykset koko toimilupakauden voimassaoloajan. Myös tästä syystä säännöllinen lain tasolla vaadittava tarkastelu on olennaista. Samassa yhteydessä on arvioitava yleisen edun televisiotoimintaan valtioneuvoston asetuksella osoitetun kapasiteetin oikeasuhtaisuutta yleispalveludirektiivin 31 artiklan kriteerien pohjalta.

Siirtovelvoitteen tarpeettomuus

Tietoyhteiskuntakaariluonnoksessa viitataan Sähköisen median viestintäpoliittisessa ohjelmassa esitettyyn linjaukseen, jonka mukaan Yleisradio Oy:n ja yleisen edun kanavien lähetysten osalta siirtovelvoitteen jatkumiselle on tarvetta myös vuoden 2016 jälkeen. Tällaisen arvion esittäminen ilman nimenomaisia tarkempia perusteluja ja varsinkin varhain ennen kyseistä ajankohtaa on hyvin ennen aikaista. Haluamme muistuttaa, että siirtovelvoitteen tarpeellisuutta on kyseenalaistettu hallituksen esityksissä kulloinkin VML 134 §:ä uudistettaessa. Hallituksen esityksissä esitetyistä perusteluista huolimatta siirtovelvoitteesta ei ole kuitenkaan luovuttu taikka rajoitettu sitä ainoastaan Yleisradio Oy:n ohjelmistoihin. Alla otteita siitä miten asiaa on ennakoitu ja perusteltu viestintämarkkinalain perusteluissa:

"Ohjelmistojen siirtovelvoite on poikkeuksellinen järjestely ohjelmistojen edelleenlähetyksimarkkinoilla." (HE 13/2010 vp, s. 8)

"Yleispalveludirektiivi edellyttää siirtovelvoitesääntelyn säännöllistä uudelleentarkastelua. Tästä syystä siirtovelvoitesäännös ehdotetaan sovellettavaksi kaupallisten kanavien osalta vuoden 2016 loppuun saakka. Tämän jälkeen vaihtoehtoisten jakelukanavien kehittymisen vuoksi *siirtovelvoitteelle ei ole enää todennäköisesti tarvetta.*" (HE 13/2010 vp s. 9)

"Siirtovelvoite on poikkeuksellinen puuttuminen viestintämarkkinoiden toimintaan, mikä myös puoltaa velvoitteen soveltamisalan kaventamista." (HE 13/2010 vp s. 9)

"Vapaasti vastaanotettavat toimiluvanvaraiset kaupalliset valtakunnalliset televisio- ja radio-ohjelmistot kuuluisivat velvoitteen piiriin 31.8.2010 saakka, minkä jälkeen asia olisi arvioitava uudelleen joidenkin vapaasti vastaanotettavien toimiluvanvaraisten kaupallisten valtakunnallisten televisio- ja radio-ohjelmistojen osalta. Siirtymäaika asiassa on tarpeen, jotta televisio- ja radio-kanavat, kaapelitelevisioyhtiöt sekä muut mahdolliset oikeuksien haltijat voisivat sopia siitä, kuinka edelleen lähettäminen jatkossa tapahtuisi. Siirtovelvoitteen piirin ulkopuolella oleminen ei suinkaan tarkoita sitä, ettei televisio ja radio-ohjelmistoja lainkaan

lähettettäisi kaapelitelevisioverkoissa, vaan lähettäminen tapahtuisi ilman valtiovallan puuttumista sopimusperusteisesti.” (HE 100/2007 vp s.3)

Haluamme lisäksi muistuttaa mitä sivistysvaliokunta ja liikenne- ja viestintävaliokunta ovat lausuneet siirtovelvoitteesta käsiteltyään valtioneuvoston selontekoa sähköisen median viestintäpoliittisesta ohjelmasta vuoden 2012 lopussa (VNS 4/2012 vp).

”Valiokunta pitää eduskunnan vuonna 2010 hyväksymän lausuman mukaisesti tärkeänä, että siirtovelvoitteen jatkamista arvioidaan vielä uudelleen nykyisen voimassaolojakson loppuvaiheessa ja vasta sitten ja senhetkisen markkinatilanteen ja teknologian kehityksen valossa päätetään velvoitteen jatkamisesta. Viimeistään tällöin on myös otettava lausuman mukaisesti kantaa siirtovelvoitteeseen kytketyn tekijänoikeuslain 25 i §:n ilmeiseen muutostarpeeseen.” (SiVL 12/2012 vp)

”Liikenne- ja viestintävaliokunta muistuttaa siitä, että käsitellessään hallituksen esitystä laeiksi viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta, viestintämarkkinalain 134 §:n ja televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamiseksi (HE 13/2010 vp) liikenne- ja viestintävaliokunta ehdotti eduskunnan hyväksyttäväksi sittemmin hyväksytyyn lausuman. Lausumassa eduskunta edellytti, että jos verkko- ja palvelutarjonta vuosina 2011–2016 kehittyvät tavalla, jota ei voida nyt ennakoida ja kehitys johtaa tekijöiden tai kansalaisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuslain 25 i §:n muutostarpeiden arvioimiseksi. **Lausumaan viitaten valiokunta katsoo, että tällä hetkellä on vielä aikaista päättää siirtovelvoitteen jatkamisesta vuoden 2016 jälkeen.**” (LiVM 18/2012 vp)

Kuten edellä olevissa hallituksen esityksissä ja sivistysvaliokunnan lausunnossa sekä liikenne- ja viestintävaliokunnan mietinnössä on ennakoitu, siirtovelvoite on analogisen ajan tuote - tekninen kehitys ja jakelukanavien kehitys ovat käytännössä tehneet siirtovelvoitteen tarpeettomaksi. Kansalaiset voivat vastaanottaa tarvitsemaansa informaatiota useiden ja toistensa kanssa kilpailevien jakelukanavien välityksellä, joten yhden jakelukanavan nostamiselle erityisasemaan lain tasolla ei ole enää kestäviä perusteita. Ohjelmistojen jakelun tulisi pääsääntöisesti perustua sopimusvapauteen ja markkinoiden toimintaan.

Siirtovelvoitteen laajuus ja korvausoikeuden palauttaminen

Haluamme muistuttaa, että EU-tuomioistuimen 3.3.2011 antama tuomio (C 134/10, Euroopan komissio vs. Belgian kuningaskunta) edellyttää siirtovelvoitteen tiukkaa rajaamista. Edellä mainitussa tuomiossa EU-tuomioistuin vahvistaa, että siirtovelvollisuuteen oikeutetun kanavan asema on rajoitettava tiukasti vain niihin kanaviin, joiden kokonaisuohjelmasisältö soveltuu tavoitellun yleisen edun mukaisen kulttuuria edistävän tavoitteen saavuttamiseen.

Siirtovelvoite tulee rajata koskemaan vain Yleisradio Oy:n julkisen palvelun ohjelmistoja. Yleisradion julkisen palvelun tehtävästä on säädetty lailla ja tämä sääntely täyttää yleispalveludirektiivin vaatimuksen yleisen edun mukaisten tavoitteiden selkeästä määrittämisestä. Myös Ruotsissa siirtovelvoite rajoittuu ainoastaan paikallisen yleisradioyhtiön SVT:n ohjelmistoihin.

Hallituksen esitysluonnoksessa ei ole lainkaan käsitelty tietoyhteiskuntakaaren vaikutuksia muuhun lainsäädäntöön ja niihin tehtäviin muutoksiin. Tekijänoikeuslain 25 i §:ää tulee muuttaa vähintäänkin teknisesti vastaamaan tietoyhteiskuntakaaren mukaista pykäläviittausta. Samassa yhteydessä Kopiosto esittää, että siirtovelvoitteen aiheuttama perusoikeudenloukkaus on hyvitetävä palauttamalla tekijänoikeuslain 25 i §:ään EU:n tekijänoikeusdirektiivin (2001/29/EY) edellyttämä tekijän korvausoikeus siirtovelvoitteen mukaisesta edelleen lähettämisestä.

Lopuksi haluamme huomauttaa sivulle 154 jääneestä teknisestä virheestä momenttiviittauksessa (217 §, samanaikaisuus ja muuttamattomuus on 5 mom. eikä 3. mom.)

Helsingissä, toukokuun 13. päivänä 2013

Kopiosto ry

Pekka Rislakki
toimitusjohtaja

Kopiosto ry on tekijöitä, esittäviä taiteilijoita ja kustantajia edustava tekijänoikeusjärjestö. Kopiosto edustaa erillisillä valtakirjoilla yli 50.000 kotimaista oikeudenomistajaa sekä vastavuoroisuussopimuksien perusteella ulkomaisia oikeudenomistajia. Kopiosto edistää ja valvoo tekijänoikeuslainsäädännön tarkoittamien oikeuksien haltijoiden yhteistä etua oikeuksien käyttöä koskevissa asioissa. Kopioston tehtäviin kuuluu muun muassa myöntää käyttöluvia valokopiointiin, teosten digitaaliseen kopiointiin ja välittämiseen oppilaitoksissa ja tieteellisessä tutkimuksessa, opetustalennukseen sekä radio- ja televisio-ohjelmien edelleen lähettämiseen kaapeliverkossa ja yhteisantennijärjestelmissä.